

## ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНИЙ ДИСКУРС: ВИЗНАЧЕННЯ, КОНСТИТУТИВНІ ОЗНАКИ ТА ПРИНЦИПИ АНАЛІЗУ

У статті розглядається характеристика психотерапевтичного дискурсу: його визначення, конститутивні ознаки та принципи аналізу. Визначено актуальність дослідження, зумовлену тим, що теорія дискурсу є однією з найбільш розвинених царин сучасної антропоцентричної лінгвістики, разом з тим психотерапевтичний дискурс ще недостатньо висвітлений у науковій літературі з мовознавства. Зазначено, що психотерапевтичний вплив є поширеним типом комунікативної активності, однак його тактико-стратегічний потенціал ще не був предметом спеціального лінгвістичного аналізу. Унаслідок проведеного дослідження здійснено аналіз наукових та словникових визначень термінів *психотерапія* та *психотерапевтичний дискурс*, схарактеризовано ключові конститутивні ознаки психотерапевтичного дискурсу. Окрім того, висвітлено основні принципи аналізу психотерапевтичного дискурсу.

У запропонованій статті актуальним є узагальнене розуміння психотерапії як способу надання допомоги здоровим людям в ситуаціях із психологічними труднощами. Оскільки пріоритетним у нашому дослідженні є комунікативний аспект, визначення психотерапії трактується як діяльність, спрямована на глибинне проникнення в особистість і здійснення прогресивних зрушень у її взаємодії зі світом через зміну само- і світосприймання та передбачає створення умов для повноцінного становлення особистості. Зазначено, що аналіз психотерапевтичного дискурсу базується на принципах суб'єктності, діалогічності, ідеологічності, інтенціональності та контекстуальності. Перелічені принципи аналізу не залежать від конкретної психотерапевтичної школи, оскільки виокремлення тактико-стратегічного потенціалу зумовлене специфікою психотерапевтичного спілкування, яке визначається розподілом комунікативних ролей і позицій учасників терапевтичного процесу.

З урахуванням результатів дослідження відзначено, що особливої уваги під час лінгвістичного опису аналізованого дискурсу потребують учасники психотерапевтичного сеансу – психотерапевт та клієнт, що слугує перспективою подальших студій.

**Ключові слова:** психотерапевтичний дискурс, аналіз, ознака, хронотоп, стратегія, тактика.

**Постановка наукової проблеми та її значення.** Наукові пошуки сьогодення характеризуються формуванням нового розуміння психіки і світогляду, що поєднує останні досягнення науки з мудрістю найдавніших людських спільнот. Загальноприйнятою вважається думка про те, що свідомість не просто пасивно відображає об'єктивний матеріальний світ, а відіграє активну роль у створенні самої дійсності. Психічна реальність індивіда виражається й об'єктивується в його мовленні, тому дискурс є ключовим феноменом психотерапії. Іншими словами, форми об'єктивації психічної реальності – це своєрідна система дискурсивних практик, що характеризують суб'єкта в суспільстві.

**Аналіз дослідження мцієї проблеми.** У сучасній лінгвістиці наявний великий фактологічний і теоретичний матеріал з різних типів дискурсів – політичний, художній, медійний, правовий, медичний та ін. Із позицій теорії дискурсу і прагматики мови психотерапевтичний дискурс ще не був об'єктом спеціальних досліджень. У лінгвістичній науці цей вид спілкування як окремий тип дискурсу виділено В. І. Карасиком [4] та розглядається ним як різновид медичного дискурсу. Також варто зазначити, що більшість праць у галузі психотерапевтичного дискурсу належить дослідникам психології та психотерапії, що певним чином торкаються лінгвістичної й комунікативної проблематики [1; 2; 3; 5; 9].

Отже, **актуальність** дослідження зумовлена тим, що:

1) теорія дискурсу є однією з найбільш розвинених царин сучасної антропоцентричної лінгвістики, разом з тим психотерапевтичний дискурс ще недостатньо висвітлений у науковій літературі з мовознавства;

2) психотерапевтичний вплив є поширеним типом комунікативної активності, однак його тактико-стратегічний потенціал ще не був предметом спеціального лінгвістичного аналізу.

**Мета статті** – висвітлити й описати конститутивні ознаки психотерапевтичного дискурсу та основні принципи його аналізу.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- 1) здійснити аналіз наукових та словникових визначень термінів *психотерапія* та *психотерапевтичний дискурс*;
- 2) охарактеризувати ключові конститутивні ознаки психотерапевтичного дискурсу;
- 3) визначити й висвітлити основні принципи аналізу психотерапевтичного дискурсу.

**Об'єктом** дослідження є психотерапевтичний дискурс, а **предметом** – його конститутивні ознаки.

Визначення та опис психотерапевтичного дискурсу викликає зацікавленість з погляду емпіричного застосування мови та філологічних знань. Проаналізуємо наукові та словникові визначення термінів *психотерапія* та *психотерапевтичний дискурс*.

**Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження.**

Психотерапія посідає особливе місце серед різновидів професійної допомоги особистості. Непростим є питання про професійну належність психотерапії. У Радянському Союзі психотерапія входила до медичних спеціалізацій. На Заході психотерапія традиційно була напрямом практичної психології. Таке подвійне розуміння діяльності психотерапевта зберігається і дотепер. Діяльність психотерапевта розглядають відповідно до двох його професійних ролей:

1) фахівця-медика, який здійснює лікування пацієнта за допомогою як психологічного впливу, так і за допомогою специфічних медичних засобів (медикаменти, гіпноз тощо) [7, с. 10];

2) фахівця-психолога, покликаного допомагати особистості вижити у різноманітних життєвих і соціальних ситуаціях та орієнтованого на роботу з глибинними проблемами клієнта [6, с. 287]. У цьому випадку він користується лише психологічними засобами діяльності.

Більш узагальненим є таке визначення: *Психологія – це система психічного (психологічного) впливу (словом, мімікою, мовчанням, за допомогою технік, що змінюють психічні процеси й соматичний стан, дію групи чи спеціально організованого середовища) на психіку, а через неї – і на весь організм людини* [2, с. 19].

В англомовних словниках цей термін має таке лексичне значення:

1) *psychotherapy – n tech the treatment of depression, anger, and other strong feelings, as well as disorders of the mind using psychology rather than drugs, operations etc* [11, p. 1078];

Психотерапія – це лікування депресії, гніву й інших сильних почуттів та розладів психіки із застосуванням психології замість медикаментів чи операційних втручань (тут і далі – авторський переклад).

2) *psychotherapy is the use of psychological methods in treating people who are mentally ill, rather than using physical methods such as drugs or surgery. For milder depressions, certain forms of psychotherapy do work well* [10, p. 1153].

Психотерапія – це застосування психологічних методів лікування людей з психічними розладами на противагу фізичним, таким, як ліки чи хірургічне втручання. У легких формах певні види психотерапії є доволі дієвими.

Варто відзначити, що й наукові, й словникові дефініції зосереджені на протиставленні психотерапевтичних методів (вплив словом, *use of psychological methods*) традиційним медичним способом впливу. Яскравим свідченням цього є синонімічна номінація, яка використовується в англомовному дискурсі, – *talking cure* (лікування розмовою або словом).

У нашому дослідженні ми виходимо з широкого розуміння психотерапії як ефективного способу надання допомоги здоровим людям (клієнтам) у життєвих ситуаціях із певними психологічними труднощами.

Відомо, що психотерапія бере свій початок ще від психоаналізу. Поле психотерапії неоднорідне: наразі функціонує безліч різних напрямків і течій з різноманітними поглядами на джерело особистих проблем клієнта і методологією їхнього розв'язання. Окремі напрямки психотерапії Н. Ф. Калина називає дискурсивними практиками, розуміючи під цим специфічну форму використання мови для продукування мовних засобів, за допомогою чого здійснюється зміна концепту (моделі) навколишньої дійсності, трансформація системи особистісних смислів суб'єкта [3].

Конститутивними ознаками психотерапевтичного дискурсу є такі:

- 1) зміст – діалог психотерапевта і клієнта, який розповідає про свої проблеми;
- 2) учасники – психотерапевт і клієнт (пацієнт); у психотерапевта може бути ко-терапевт (помічник);

3) *хронотоп* – особливий простір (кабінет психотерапевта або зал, де проходить психологічний тренінг) – приміщення, де клієнт може (в умовах повної безпеки, під дбайливим наглядом терапевта, з його участю і допомогою, слідуючи його інструкціям) випробувати новий досвід переживання, нові способи відчувати, думати, діяти.

Визначні психотерапевти по-різному визначають мету психотерапевтичної діяльності, як, наприклад:

- «забезпечення смислових трансформацій особистісного Я» (А. Ф. Бондаренко);
- «вплив, орієнтований на розв'язання глибинних особистісних проблем людини, що лежать в основі більшості труднощів і конфліктів» (Є. Ю. Альошина);
- «переосмислення культурної та / або первинної травми» (Є. Михайлова);
- «вдосконалення зовнішнього і внутрішнього досвіду особистісного зростання» (Л. А. Петровська) [цит. за: 3, с. 99].

Очевидним є факт, що «предмет психотерапії охоплює не тільки особистість клієнта або травматичні мікроситуації, але й соціальну ситуацію загалом» (А. Г. Ковальов) [цит. за: 3, с. 99].

Спільною рисою всіх наведених вище цитат є припущення або констатація наявного травмуючого досвіду в житті особистості. Причиною тотального, масового характеру культурної травматизації в сучасній реальності може бути пережита в минулому столітті вкрай висока концентрація історичних випробувань [8, с. 34].

Н. Ф. Калина обґрунтувала лінгвістичну парадигму психотерапевтичної діяльності, що визначає основну мету такого типу спілкування, як цілеспрямовану зміну системи значень і особистісних смислів, що містяться в індивідуальному досвіді клієнта [3, с. 99]. На думку вченої, упродовж сеансу психотерапевт вибудовує єдиний семіотичний, ментальний простір. Тому, на наш погляд, психотерапевтичний дискурс можна охарактеризувати як організований символічний простір, що має своєрідне ставлення до категорії часу: простір психотерапевтичного дискурсу здатний поглинути адресата повністю, й учасники не думають про свої повсякденні заняття, оскільки їхня увага зайнята чимось важливішим, істотним, екзистенційним.

Варто відзначити, що простір психотерапевтичного дискурсу – практично повністю відокремлений простір: усе, що відбувається поза терапевтичним сеансом, йде ніби «паралельним шляхом». В одній точці зустрічі клієнта з фахівцем збігаються всі три часи (минуле, теперішнє й майбутнє), тому психотерапевтичний простір характеризується насиченістю, ущільненістю, наповнений артефактами, образами, почуттями, думками.

На думку дослідників [2; 3; 5], аналіз психотерапевтичного дискурсу повинен враховувати цілу низку принципів: принцип суб'єктності, діалогічності, ідеологічності, інтенціональності та контекстуальності.

Принцип суб'єктності відновлює в правах автора висловлювання. В цьому випадку мовець-суб'єкт передає інформацію співрозмовника (психотерапевта), а також долає свій опір: беручи участь в дискурсі, здійснює особистісні вчинки, вибудовуючи процес налагодження комунікації з іншими. Тут можна констатувати ілюкутивну (що впливає) функцію актів мови психотерапевта і клієнта.

Услід за М. М. Бахтіним принципом уважаємо факт урахування присутності іншого. Категорія суб'єктів (учасників) психотерапії, на перший погляд, проста: це сам психотерапевт і його клієнт. Однак уявна простота такої структури відображає наївний погляд на характер психотерапевтичної взаємодії [3, с. 19].

Дослідники також згадують про ненавмисну поліфонію мови учасників психотерапевтичної взаємодії, коли висловленого й почутого в ньому значно більше порівняно з тим, що клієнт хотів сказати. Клієнти неповною мірою володіють мовою, але свідомо піддаються її впливу [3, с. 417]. Надлишок сенсу в такому випадку трактується психотерапевтом як «сліди несвідомого».

Принцип ідеологічності ґрунтується на виділенні особливого пласта в структурі дискурсу – пласта ідей. Тканина дискурсу клієнта спілітається не тільки з мовних засобів (слів, словосполучень, пропозицій, образів), але і з вторинних значень дискурсу – прихованих ідей, які розташовуються в просторі конотативної семантики висловлювання. Цікаве зауваження І. Т. Касавіна про те, що «ідеологічно особливо відрізняє клієнтів з підвищеним рівнем лінгвістичної і культурної компетентності, які в своїй промові надмірно демонструють її (компетенцію) для затушовування і навіть компенсації нагальної проблеми» [5, с. 417].

Принцип інтенціональності необхідний, щоб ураховувати свідомі й несвідомі інтенції клієнта «як поліморфного суб'єкта висловлювань» [5, с. 418]. Дослідники вказують, що навіть невеликі за обсягом частини дискурсу свідчать про бажання одночасно висловити і приховати несвідомі речі, пов'язані з особистістю клієнта та його біографією [5, с. 418].

Н. Ф. Калина вказані психологічні характеристики дискурсу доповнює принципом контекстуальності, так як будь-який дискурс, актуальний наразі, співвідноситься з контекстом, тобто з тим, що вже сказано, почуто й пережито. З іншого боку, актуальний дискурс клієнта звернений до його майбутніх надій, прагненням, прагнень особистісних змін [3, с. 311].

Характеристика основних принципів аналізу психотерапевтичного дискурсу засвідчує, що це суто ритуалізований процес, так як психотерапевт працює з індивідуальною проблемою клієнта та відповідає на його особистий запит.

**Висновки та перспективи подальшого дослідження.** Отже, підсумовуючи викладене вище, ми дійшли до висновку, що:

1. У запропонованій статті актуальним є узагальнене розуміння психотерапії як способу надання допомоги здоровим людям у ситуаціях із психологічними труднощами. Оскільки пріоритетним у нашому дослідженні є комунікативний аспект, за доцільне вважаємо спиратися на визначення психотерапії як діяльності, що спрямована на глибинне проникнення в особистість і здійснення прогресивних зрушень у її взаємодії зі світом через зміну само- і світосприймання та передбачає створення умов для повноцінного становлення особистості.

2. Із проведеного аналізу наукових та словникових визначень термінів *психотерапія* та *психотерапевтичний дискурс* витікає, що психотерапевтична допомога протиставлена медичним способам впливу. У лексикографічних джерелах увагу акцентовано на почуттях людини (depression, anger).

3. Конститутивними ознаками психотерапевтичного дискурсу є його зміст, учасники та хронотоп. Виходячи з трактування психотерапевтичного дискурсу як сукупності мовних актів, орієнтованих на зміну і особистісний ріст людини, визначаємо своєрідний хронотоп психотерапевтичного типу спілкування – символічний простір, в якому сходяться три часові категорії: детерміноване **минуле** клієнта, яке **зараз** безпосередньо визначає його **майбутнє**.

4. Аналіз психотерапевтичного дискурсу базується на принципах суб'єктності, діалогічності, ідеологічності, інтенціональності та контекстуальності. Зазначені принципи аналізу не залежать від конкретної психотерапевтичної школи, оскільки виокремлення тактико-стратегічного потенціалу зумовлене специфікою психотерапевтичного спілкування, яке визначається розподілом комунікативних ролей і позицій учасників терапевтичного процесу.

З урахуванням результатів дослідження варто відзначити: особливі уваги під час лінгвістичного опису аналізованого дискурсу потребують учасники психотерапевтичного сеансу – психотерапевт та клієнт, що слугує перспективою подальшого дослідження.

#### Джерела та література

1. Булюбаш І. Д. Я тебя слышу. Феномены языка и речи в практике гештальт-терапевта / И. Д. Булюбаш. – Самара : Издат. Дом «БАХРАХ-М», 2014. – 272 с.
2. Бушев А. Б. Психотерапевтическая риторика : монография / А. Б. Бушев, А. К. Зиньковский, М. Г. Агкацева. – Тверь : ООО «Издательство «Триада», 2013. – 256 с.
3. Калина Н. Ф. Лингвистическая психотерапия / Н. Ф. Калина. – Киев, 1999. – 426 с.
4. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. – М. : Гнозис, 2004. – 309 с.
5. Касавин И. Т. Текст. Дискурс. Контекст. Введение в социальную эпистемологию языка / И. Т. Касавин. – М. : «Канон+», 2008. – 544 с.
6. Основи практичної психології / В. Панок, Н. Чепелева, Т. Титаренко. – К. : Либідь, 2001. – 534 с.
7. Психотерапия детей и подростков / под ред. Х. Ремшмидта ; пер. с нем. – М. : Мир, 2000. – 656 с.
8. Сумина Н. В. Семантические и прагматические характеристики психотерапевтического дискурса : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.19 / Н. В. Сумина. – Нальчик, 2016. – 170 с.
9. Цапкин В. Н. Единство и многообразие психотерапевтического опыта / В. Н. Цапкин. – М. : МГППУ, 2004. – 199 с.
10. Collins COBUILD. Advanced Learner's English Dictionary. – Harper Collins Publishers, 2004. – 1712 p.
11. Longman Dictionary of English Language and Culture. – Harlow : Longman, 2004. – 1568 p.

#### References

1. Buliubash, Irina. 2014. *Ya tebia slyshu. Fenomeny yazyka i rechi v praktike geshtalt-terapevta*. Samara: Izdatelskiy Dom «BAKHRAKH-M».
2. Bushev, Aleksandr. 2013. *Psikhoterapevticheskaia ritorika*. Tver: OOO «Izdatelstvo «Triada».
3. Kalina, Nadezhda. 1999. *Lingvisticheskaia psikhoterapiya*. Kiyev.
4. Karasik, Vladimir. 2004. *Yazykovoy krug: lichnost, kontsepty, diskurs*. Moskva: Gnozis.
5. Kasavin, Ilya. 2008. *Tekst. Diskurs. Kontekst. Vvedeniye v sotsialnuu epistemologiiu yazyka*. Moskva: Kanon +.
6. Panok, Vitalii, Tetiana Titarenko and Natalia Chepeleva. 2001. *Osnovy prakticheskoy psikhologii*. Kyiv: Lybid.
7. Remshmidt, Helmut. 2000. *Psikhoterapiya detey i podrostkov*. Moskva: Mir.
8. Sumina, Natalia. 2016. "Semanticheskie i pragmaticheskie kharakteristiki psikhoterapevticheskogo diskursa". PhD diss., Nalchik.
9. Tsapkin, Viacheslav. 2004. *Yedinstvo i mnoqoobraziye psikhoterapevticheskogo opyta*. Moskva: MGPPU.
10. Collins, COBUILD. 2004. *Advanced Learner's English Dictionary*. Harper Collins Publishers.
11. *Longman Dictionary of English Language and Culture*. Harlow: Longman, 2004.

**Качмар Ольга. Психотерапевтический дискурс: определение, конститутивные признаки и принципы анализа.** В статье рассматривается характеристика психотерапевтического дискурса: его определение, конститутивные признаки и принципы анализа. Определена актуальность исследования, обусловленная тем, что теория дискурса является одной из наиболее развитых сфер современной антропоцентрической лингвистики, вместе с тем психотерапевтический дискурс еще недостаточно освещен в научной литературе по языкознанию. Обращено внимание на то, что психотерапевтическое воздействие является распространенным типом коммуникативной активности, однако его тактико-стратегический потенциал еще не был предметом специального лингвистического анализа.

Как результат исследования – осуществлено обобщенное понимание психотерапии как способа оказания помощи здоровым людям в ситуациях с психологическими трудностями. Поскольку приоритетным в нашем исследовании является коммуникативный аспект, целесообразным считается определение психотерапии как деятельности, направленной на глубокое проникновение в личность и осуществление прогрессивных сдвигов в ее взаимодействии с миром через изменение само- и мировосприятия, а также предусматривает создание условий для полноценного становления личности. Из проведенного анализа научных и словарных определений терминов *психотерапия* и *психотерапевтический дискурс* следует, что психотерапевтическая помощь противопоставлена медицинским способам воздействия. В лексикографических же источниках внимание акцентировано на чувствах человека.

В результате проведенного исследования конститутивными признаками психотерапевтического дискурса названы его содержание, участники и хронотоп. Исходя из трактовки психотерапевтического дискурса как совокупности речевых актов, ориентированных на изменение и личностный рост человека, определено своеобразный хронотоп психотерапевтического типа общения. Анализ психотерапевтического дискурса базируется на принципах субъектности, диалогичности, идеологичности, интенциональности и контекстуальности. Подчеркнуто, что указанные принципы анализа не зависят от конкретной психотерапевтической школы, поскольку выделение тактико-стратегического потенциала обусловлено спецификой психотерапевтического общения, которое определяется распределением коммуникативных ролей и позиций участников терапевтического процесса. В выводах подведены итоги анализа научных и словарных определений терминов психотерапия и психотерапевтический дискурс, охарактеризованы ключевые конститутивные признаки психотерапевтического дискурса. Кроме того, освещены основные принципы анализа психотерапевтического дискурса.

С учетом результатов исследования отмечено, что особое внимание в лингвистическом описании рассматриваемого дискурса требуют участники психотерапевтического сеанса – психотерапевт и клиент, – что служит перспективой дальнейшего исследования.

**Ключевые слова:** психотерапевтический дискурс, анализ, признак, хронотоп, стратегия, тактика.

**Kachmar Olha. Psychotherapy Discourse: Definitions, Constitutive Features and Principles of Analysis.** The article deals with the characteristics of psychotherapy discourse: its definition, constitutive features and principles of analysis. The **relevance** of the research is determined due to the fact that the theory of discourse is one of the most developed realms of modern anthropocentric linguistics, however, psychotherapy discourse is not sufficiently covered in the scientific literature on linguistics. Attention is drawn to the fact that psychotherapeutic influence is a common type of communicative activity, but its tactical and static potential has not yet been the subject of a special linguistic analysis.

As a result of the research, a generalized understanding of psychotherapy as a way of helping healthy people in situations with psychological difficulties is indicated in it. Since the priority in our study is a communicative aspect, it is advisable to rely on the definition of psychotherapy as an activity aimed at the implementation of progressive changes in its interaction with the world through changes in world perception; it also provides the necessary conditions for the development of the individual. Scientific and vocabulary definitions of terms *psychotherapy* and *psychotherapy discourse* proceed that psychotherapeutic care is opposed to medical methods of influence. In lexicographic sources, attention is focused on human feelings (depression, anger).

As a result of the study, the constitutive features of psychotherapeutic discourse are represented by its content, participants and chronotop. Proceeding from the interpretation of psychotherapy discourse as a collection of linguistic acts, aimed at change and personal growth of a person, a kind of chronotope for psychotherapeutic type of communication is defined. The analysis of psychotherapeutic discourse is based on the principles of subjectivity, dialogueness, ideology, intentionality and contextuality. It is emphasized that these principles of analysis do not depend on a particular psychotherapeutic school, since the elicitation of tactical and strategic potential is defined by the specificity of psychotherapeutic communication, which is determined by the distribution of

communicative roles and attitudes of participants in the therapeutic process. The conclusions summarize the analysis of scientific and vocabulary definitions of the terms *psychotherapy* and *psychotherapy discourse*, characterize the key constitutive features of psychotherapy discourse. In addition, the main principles of the analysis of psychotherapy discourse are highlighted in the article.

Taking into account the results of the research, it was noted that special attention during the linguistic description of the analyzed discourse has to be paid to the participants of the psychotherapeutic session – the therapist and the client, and that serves as the prospect of further research.

**Keywords:** psychotherapeutic discourse, analysis, sign, chronotope, strategy, tactics.

УДК 811.111'373'42

Юлія Кишеня

## ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ УКРАЇНА В АНГЛОМОВНИХ ПРОМОВАХ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПЕТРА ПОРОШЕНКА

Стаття присвячена дослідженню концепту Україна в промовах Президента України. Матеріалом слугували тексти англомовних промов Петра Порошенка 2014, 2017 років. Актуальність теми зумовлена зростанням наукового інтересу в лінгвістиці до концепту взагалі та концепту УКРАЇНА окремо, що пояснюється стрімкою інтеграцією України у світові процеси та зацікавленістю світової спільноти у внутрішній ситуації в нашій країні. В роботі стисло охарактеризовано основні функції й особливості політичного дискурсу, до якого належать президентські промови; запропоновано визначення концепту з погляду лінгвокогнітивного та лінгвокультурологічного підходів; виявлено ключові слова-репрезентанти даного концепту в досліджуваних одиницях дискурсу, визначено ім'я концепту – UKRAINE; зроблено ідеографічну параметризацію лінгвокультурного концепту УКРАЇНА; заповнено слоти предметного фрейму концепту УКРАЇНА, виходячи з лінгвокогнітивних позицій, коли фрейми використовуються для побудови концептуальних структур.

**Ключові слова:** політичний дискурс, концепт, слова-номінатори концепту, ідеографічна параметризація, фрейм, фреймовий аналіз.

**Постановка наукової проблеми та її значення.** XXI століття – це ера стрімкого економічного, науково-технічного та культурного розвитку, який був би неможливий без побудови принципово нової комунікативної взаємодії як між окремими індивідуумами, так і цілими державами. Спілкування без меж і кордонів поширюється на побутовому рівні, серед наукової спільноти та навіть у дипломатичних відносинах. Явище глобалізації сприяє розвитку в сучасній лінгвістиці таких напрямків, як когнітивна лінгвістика, лінгвокультурологія, дискурсологія, соціолінгвістика. Активно вивчаються гештальти, фрейми, скрипти, концепти та концептосфери – умовні моделі, структури, що відображають способи пізнання світу представниками різних мовних свідомостей, допомагають зрозуміти гносеологічні процеси. Серед перерахованих структур концепт привертає найбільший наукових інтерес не тільки в лінгвістиці, а й на стиках дисциплін. Різним концептам присвячено безліч наукових розвідок. У світлі всього вищезазначеного вважаємо актуальним проаналізувати концепт УКРАЇНА у промовах першої особи нашої держави – Президента України Петра Порошенка.

**Аналіз досліджень цієї проблеми.** Сьогодні багато українських лінгвістів займаються дослідженням і аналізом концептів (А. П. Мартинюк, С. А. Жаботинська, О. І. Морозова, А. М. Приходько та ін.). Але серед великої кількості робіт, присвячених вивченню концептів, нами знайдено лише дві, що висвітлюють концепт УКРАЇНА. У першій роботі розглядається концепт УКРАЇНА в сучасному англомовному газетному дискурсі [4]. В другому – розглядається цей концепт у творчості Тараса Шевченка [5]. Декілька робіт сфокусовано на концепті БАТЬКІВЩИНА (що ототожнюється в свідомості українців з концептом Україна), виконаних на матеріалі українського фольклору, української та слов'янської поезії. Однак відсутні дослідження концепту УКРАЇНА в промовах найвпливовіших осіб, які представляють державу на міжнародній арені та формують суспільно-політичну думку про Україну.